This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit. The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

M-437

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक
हस्तलिखित संग्रह

दाखल क्र M437 विषय काव्य

नाव. शिशुपालवधम् (द्वितीयसर्ग) mss.

लेखक/लिपीकार माघकविकृत

पृष्ठ 7 काळ — पूर्ण/अपूर्ण

Checked 2012

M-437

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ यियक्षमाणेनाकृतः पार्थेनाथद्विषन्मुरं ॥ अभिचैद्यं
प्रतिव्यासुरासीत्कार्यद्वयाकुलः ॥१॥ मुरुकाव्यानुगो ऽत्रैवि ध्याद्रिमभिन
नः श्रियं ॥ सार्द्धमुद्वेवेसौरिभ्यामथासावासदत्सदः ॥२॥ जा ज्वल्यमा
नाजगतः शान्तेयेसमुपेयुषी ॥ व्यद्योतिष्टसभाजैवेद्याम सोनरशि
खिवत्रयी ॥३॥ रत्नस्तंभेषुसंक्रांतप्रतिमास्तेचकाशिरे ॥ एकाकिनोपि
परितः पौरवेयदृताद्भवेत् ॥४॥ अध्यासामासुरत्तुंगंमृपीठंनिया
म्यमीतेनरंकेसरिक्रांतत्रिकूटशिखरोपमं ॥५॥ उरद्वयायगुप्त
लोरुभयोरथकार्ययोः ॥६॥ तैरिवि प्रतिषेधंतत्ता चेचक्षेविचक्षणः
॥७॥ द्योतितांतःसभोःकुड्यकुड्मलागदतःस्मितैः ॥ स्नपितेवाभवन्न
स्यश्रुद्ववर्णोसरस्वती ॥८॥ सवाङ्निरामवसरप्रदानायवचोसिनः ॥
पूर्वरंगःप्रदानायनाट्यकीयस्यवस्तुनः ॥९॥ करदीकृतभूपालोक्ता

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

न्मि जिवरैर्दिशं ॥ विनाप्यस्मद्लंभुचुरिजायैतपस्सुतः ॥ ९ ॥ उक्ति
क्रमाणस्तुपरोनोपेक्ष्यःपथ्यमीप्सता ॥ समोहिशिवैरात्मातोवर्त्य
तांवामयःसचे ॥ १० ॥ नदुयेसावतीस्नुर्यन्मह्यमपराध्यति ॥ यं
तुददह्यतेलोकमदोदुःखकरोतिमां ॥ ११ ॥ तमलावन्मतामिदंश्रूयताम
गवावपि ॥ श्रुतसारोपिरक्ष्येकः संदिग्धेकार्यवस्तुनि ॥ १२ ॥ याव
दर्थपदंवाक्यमेवमादायमाधवः ॥ विरराम क्षीयासः प्रहृत्यामितभा
षिणः ॥ १३ ॥ ततः सपत्नापनयस्मरणनुशायस्फुरा ॥ ओष्ठेनरामोरा
मोष्ठबिंबचुंबनचंचुना ॥ १५ ॥ विवक्षितार्थविदस्तक्षणप्राप्ति
सहृतां ॥ प्रापयन्पवनव्यधेर्गिरमुत्तरपक्षतां ॥ १५ ॥ ॥ घुर्णयन्मुदिरा
स्वादमदपाटलितद्युती ॥ देवतिवदनोधिक्षपरिपुतपुटद्वौ ॥ १६ ॥
अश्लेषलोलुपवधूस्तनकार्कश्य साक्षिणी ॥ क्लोधयन्ननमिता

नोस्त्रैर्वनमालांमुरवानिजैः ॥ १७ ॥ दधत्सेध्यानएवोमस्फुरतारानु
कारिणीः ॥ द्विषद्वेषोपरक्तागसंगिनीः स्वेदविप्लवः ॥ १८ ॥ प्रोल्लसत्कुंड
लप्रांतपद्मरागदलत्विषा ॥ दक्षोत्तरासंगरुचंविदधद्भौतपल
वीं ॥ १९ ॥ ककुभिकन्यावत्रांतवासलब्धाधिवासया ॥ मुखमोदम
दिरयाकृतानुव्यधमुद्गमेन ॥ २० ॥ जगादवदनच्छद्मपद्मपर्यंत
पातिनः ॥ नयन्मधुलिहश्चैवसमुदग्नदशांभुमिः ॥ २१ ॥ कुलकं ॥
यद्वासुदेवेनादीनमनादिनवमीरितं ॥ वचसास्यसुपदिक्रिया
कैवलमुत्तरं ॥ २२ ॥ नैतल्लघ्वपिपूज्यस्यावचोवाचातिशेष्यते ॥
इंधनौघधाप्यग्नितिषानासेतिपुष्यति ॥ २३ ॥ विरोधिवचसोहु
कावागीशानपिकुर्वते ॥ जडानप्यनुलोमार्थान्प्रवाचःस्फुरतिनो
गिरः ॥ २४ ॥ इतिद्रुणःशास्त्रयस्तिस्रःसिद्धयश्चश्रोदयास्त्रयः ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

यथान धीत्य व्या कर्तुमितिदुर्मेधसोप्यलं ॥२८॥ अनिलीढितकार्यस्य
वाग्जालं वाग्मिनोद्दथा ॥ निमित्तादपराद्वेषाद्वानुष्ठस्येव वल्गितं ॥२९॥
संक्षिप्तस्याप्यतोस्येव वाक्यस्यार्थ गरीयसः ॥ सविस्तरतरावाचो भा
व्यक्ता भवंतुमे ॥२७॥ सर्वे कार्य शरीरेषुतुल्यं गस्कंधपंचके ॥ सो
गता नामिवात्मानो नास्तिमे त्रो महीभृतां ॥२८॥ मंत्रो यो धइवा धीरः
सवी मैः सह तैरपि ॥ चिरन्तनस्तेस्छा तृपरेभ्योपेदरीकया ॥२९॥
आत्मोदयः परज्यानिर्हेयंनीतिरितीयती ॥ तदुरीकृत्यवर्तिमिर्वीच
स्पसंप्रतायते ॥३०॥ तृप्तियोगः परेणापिनमहिन्नोमात्मनो ॥ पूर्णश्चंद्र
इवोदयाकांक्षीदृष्ट्वा नृतोमाहार्णवः ॥३१॥ संपदा सुस्थिरमन्योमवतिस्व
ल्पयापियः ॥ कृतकृत्योविधिर्मन्येनवृद्धिमातितस्यतां ॥३२॥ समुळंधा
तमघ्नंतः परार्द्धांतिमानिः ॥ प्रध्वंसितांधतमसोस्त्रोदाहरणंरविः ॥३३॥

उपकर्त्रीरिणासंधिर्नमित्रेणापकारिणा ॥ उपकारापकारौहि लक्ष्यंलक्षणमेतयोः ॥३७॥

धियतेयावदेकोपिरिपुस्तावत्कुतोनसुखं ॥ पुरःकिंचनातिस्पोमंहि
सैलिकेयः सुरद्विषां ॥३५॥ विपक्षमारिवलिदस्यप्रतिपादुलंभाक
खलु ॥ अनीत्वापंकतोधूळीमुदकंनावतिष्ठते ॥३६॥ सरेवारीया
नशेत्रुश्चेत्रिमस्तोहिकार्यतः ॥ स्यालामात्रेत्रोमित्रेचसंजप्रा
वृतावपि ॥३६॥ वयाविप्रकृतश्चैवोरक्षिणीकरतांहरे ॥ बद्धमु
लृस्यहेहिमहद्वैरतरास्त्रियः ॥३८॥ वयि भोसंगतेजेतुमरो
स्सितपुरीमिमां ॥ प्रोषिताथिमणंमरोरंधकारस्तटीमिव ॥३९॥ आ
लप्यालमिदंबकोयत्सदारानपाकरत् ॥ कथापिखलुपापानामलम
न्नयसेयतः ॥४०॥ विरुद्धएवभवतावरोद्धाबहुधाचनः ॥ निवर्त्य
तेरिःक्रियासकौतेस्रुश्रवसःसुतः ॥४१॥ विधायवैरसामर्षभरो
रोयउदासते ॥ प्रक्षेष्यादर्चिषंकक्षेरोरतेतोमिमारुतं ॥४२॥ मनो

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

गनभ्यादृत्या वा कामेक्षाम्यतुयः क्षमी॥ क्रियासमभिहारेणविराध्यंतेस
हेतवः॥४३॥अन्यदा भुषणंपुंसः क्षमालज्जेवयोषितः॥पराक्रमःपरिभ
वे वैयात्यंसुरतेधिवृ॥४५॥मृताजीव्यःपरावज्ञादुःखदग्धोपिजीवति॥
तस्याजंमनिरवद्यंलज्जनीकैतवादिकं॥४५॥पादाहतंयदुत्थाय
मूर्धनमधिरोहति॥स्वस्थादेवापमानेपिदेहिनस्तद्वरंजः॥४६॥
असंपादयतः किंचिदर्थजातिक्रियागुणैः॥यदृछाशब्दवत्सः सं
ज्ञायेजन्मकेवलं॥४७॥तुंगत्वमितरानादोनेदंसिपावगाधता॥अ
लंघनीयतालंघुरुभयंतन्ननारिवनि॥४८॥तुल्येपराधेस्वम्रीपुंसो
नुमतचिरेणयत्॥किमांसुमांसुग्रसतेतन्मृदिम्नःस्फुटंफले॥४९॥
स्वयंप्रणमतेल्पेपिपरंवायावुपेयुषि॥निर्दहोनमसारागंलघुबहु
लंनरः॥५०॥तेजस्विमध्यंतेजस्वीदवीयानपिगण्यते॥पंचमः पं

चतपसःक्षपनोजातवेदसं॥५१॥अंकाधिरोपिमगश्वद्रतामृगंलो
छनः॥केसरीनिवुरक्षिप्तमृगपुंगोमृगाधिपः॥५२॥अरेत्वंहिलेयापा
दमुच्चैर्हसुविद्विषं॥कथंकारमनालंबाकीर्तिर्द्यामधिरोहति॥
॥५३॥चतुर्थीपायसाध्येनुरिपोसात्वमपक्रिया॥स्वेद्यतानज्वरंप्रा
प्यकोभसापरिशिंचति॥५४॥गुणनामयथातथ्यादर्थंविपूजयंति
ये॥अमायव्यंजनाराजन्दुष्यंतस्तानुसंज्ञिताः॥५५॥सामवादःस
कोपस्यतस्यप्रशमेतदीपकः॥प्रतप्तस्यवसज्वालासार्पिषस्तेजोयथेंद
वः॥५६॥स्वशक्त्यैक्यंयुपचयेकेचित्स्वव्यसनेपरे॥यनमाकुरुदासी
नत्वासुखंपश्यंतिदुर्मदं॥५७॥लिलंघयिषतोलोकानलंघ्यानलघी
यसाः॥यादवोभोजिधीवृद्धंधैर्यंतेबलवतःक्षमा॥५८॥विजयस्व
यिस्येनायासाक्षिमात्रेपदिश्यतां॥फलभाजिसमीक्ष्यंतेबुद्धयोगुरु
वात्मनि॥५९॥लतोलिंबरिपुणराशिर्धैर्यमातुरेयुधि॥चिरस्यमित्रे

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

व्यसनिसुदमोदनघोषजः॥ ६०॥ नितिरापदियदुच्यः परस्त-मानिनोद्धिये॥ वि
धुविधुतुदस्येवपुर्णस्तस्योत्सवायसः॥ ६१॥ अन्यदुच्छ्रवलंसवेमन्याछत्रनि
यात्रितं॥ सामान्याधिकरण्येहितेजास्तिमरयोः कुतः॥ ६२॥ इद्मप्रस्थाम स्तावु
त्कारिमासंतुचेदयः॥ आस्मोकदंतिस्मानिथ्याद्वामानिभृतेभरुः॥ ६३॥ नि
रूढविविधासारप्रसारागइवव्रजं॥ उपरुद्धतुदाशार्ङ्गपुरीमरिष्वमतिद्विषः
॥ ६४॥ यज्जतांपाडवःस्वर्गमवाप्तेद्रुतपत्निनः॥ वयंहुनामद्विषतःसर्वस्वा
र्थंसमीहते॥ ६५॥ प्राप्यतांविधृतंस्वपत्संपर्कादर्करोचिषं॥ हास्त्रैर्द्विषद्धिर
छेदप्राघलछोणितोक्षितैः॥ ६६॥ इतिसंरभिणोवाणीर्बलस्यालेरयंदवतः॥
सभक्तिंक्लिप्रतिध्यानौर्यादन्वंवदन्निव॥ ६७॥ निशम्यताःशबगविरभि
धातुमधोक्षजः॥ शिष्यवद्भृतांपत्युःप्रस्तावमादिशद्दृशा॥ ६८॥ कारतिमा
हितभरामथोत्तुत्तमुद्भवः॥ तथामुतथानुजवज्जगादात्तेगदाग्रजं॥ ६९॥

संप्रश्यसंप्रातंक्तुमुत्तेमुहालपाणिना॥ निह्नीरितेर्थेलेखेनखलुत्वाखलुवाचिकं
॥ ७०॥ तथापियन्मन्यपितगुरिंयेवगौरवं॥ तत्प्रत्योजकवर्तीत्वमुपैतिममज्ज
ल्पतः॥ ७१॥ वर्णैःकतिपयैरेवग्रथितस्यस्वरैरिव॥ अननावाङ्मयस्याल
गेयस्येवविचिन्नता॥ ७२॥ बद्धापिस्वेच्छयाकांप्रकीर्णमपिधीयते॥ अ
नुस्मृतार्थसंबंधःप्रबंधोदुरुदाहरः॥ ७३॥ मृदीयस्त्रीप्रियंनामनल्प
गुणकल्पितं॥ विस्तारयंतिनिपुणाश्चित्रंवाचंपठीमिव॥ ७४॥ वि
द्वेषविद्रुतःशात्रैस्त्रायत्तवोद्भाद्यतेपुरः॥ हेतुःपरिचयस्थैर्यंवक्तुर्गु
र्लनिकैवसा॥ ७५॥ प्रलोसाक्षवतःस्वामीयेतताधातुमालनि॥ नौ
किमूलमुदेष्यंत्याजिगीषोरात्मसंपदः॥ ७६॥ सोपधानांधियंधीराःस्थे
यसीरवहुयतियेतत्रानिशंनिपुणास्तेजोनतेजातुनश्रमं॥ ७७॥
स्थानिशंतिरवलीक्ष्णस्तोकमंतर्विशंतिच॥ बकुरस्थेशापिस्वच्छेन

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

स्थीयबलिरश्मवत्॥७८॥आरंभंतेत्यमेवाश्रीः कामंव्यग्राभवंतिच॥प्रा
रंभाःसुधियां॥स्तिवंतिचनिरा कुलाः॥८०॥उपायमास्थिताःस्याप्तिन
स्यैर्यैरर्थीःप्रमाद्यतः॥क्रांतिनोपायस्थोपिरायालुर्मृगयुर्मृगान्॥
८१॥उदेतुमत्यजन्मौहान्नजसुद्वादशीस्वपि॥जिगीषुरेकोदिनरदार्थि
योषिवकल्पते॥८२॥बद्धिरास्त्रःप्रहर्षांगोघनसंरक्तिकुचकः॥चारेक्ष
णोदुतमुरवःपुरुषःकोपिस्त्रियैवः॥८३॥तेजःक्षमावानेकांतःकालज्ञस्य
मक्षौपतेः॥नैकमोजःप्रसादोवारसभावविदःकवेः॥८४॥कृतापरा धो
पिपरैरनाविष्कृतविक्रियः॥असाध्यःकुरुतेकोपप्राप्तेकालेगदोयथा
॥८५॥मृदुव्यवहितंतेजोभोक्तुमर्थान्प्रकल्पते॥प्रदीपःस्नेहसादक्तेद
शाभ्यंतरस्थया॥८६॥नालंबतेदैवकृतानानिषीदतिपौरुषे॥
शब्दार्थैसकविर्विद्वद्यंविद्वानपेक्षते॥८७॥स्थायिनोर्थेप्रवर्त
तेभावाःसंचारिणोयथा॥रसस्यैकस्यभूयांसस्तथौथाज्येतुर्मलीमुजः॥८८॥

जंतिगुणामर्थाःशब्दाइवविकत्थनः॥९२॥यातव्यपाहिंग्राकदिमालायामधिकद्यूनिः॥९

तेत्रावापविवादायोगैर्मुलान्यधितिष्ठता॥सुनिग्रहानरेंद्रेणफलेणीद्राइव
क्षितेः॥८९॥करप्रचेयामुत्तुंगःप्रभूत्रांतिप्रथीयसी॥प्रज्ञाबलइवन्मू
लःफलस्यसाधुपादपः॥९०॥अनल्पवासधानत्वाद्वाक्स्येवितरेस्व
राः॥विजिष्णोरुपतयःप्रयांतिपरिवारितां॥९१॥अप्यनारभमाण
स्यविक्षोरस्मादितापरैः॥एकार्थतंतुप्रोतायांनायकोनायकायते॥
९२॥षाड्गुण्यमुपयुंजीतशक्त्यपेक्षोरिसाधनं॥भवंत्यस्येवमंगानिस्थू
स्मुनिबलेवंतिच॥९४॥स्थानेक्षीमवतांशक्त्याव्यायामोदृढांगिनां॥
अयथाबलमारंभोनिदानेक्षयसंपदः॥९५॥तदीहातास्वचेदीनांभ
वांस्तमवमस्तमा॥निरुत्सरीनेकपदेयुदासीनःस्वरानिव॥९६॥मा
वेदियदसावेकोजैनव्यश्चेदिराडिति॥राजयक्ष्मेवरोगाणांस
मुरुःसमलीढतां॥९७॥संपादितफलस्तेनसपक्षःपरमोदनः॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

कार्मुकेणैवगुणिनाबाणःसंधानमेष्यति॥९८॥येचान्येकाक्षयवनशाल्व
रुक्मिद्रमादयः॥तमस्वभावास्तेप्येनंप्रदोषमनुयायिनः॥९९॥उपजा
पक्रतस्तेनतानाकोपवतस्त्वयि॥आप्तदीपायितोल्मोपिसाग्निनेधा
क्षिवानिळः॥१००॥तस्यमित्राएवमित्रोसेयश्चयेचोभयेन्पाः॥अ
क्षियुक्तेवयैनतगंतारस्वामतःपरे॥१०१॥इहसालोयःकायति
क्षोदीयानपिगछति॥संभूयाभोदमक्ष्येतिमालोनघानगापगा॥१०२॥
मरुविद्धायसकेलंमिछमुछाप्यराजक॥क्रतज्ञातमज्ञातारप्रथ
मेनस्वयारिणा॥१०३॥संभोव्यलामतिभरक्षमस्कंधसबाधवः॥स
क्रयमध्वरधूरंधमराजोविवक्षते॥१०४॥माक्षात्मानोनुगृह्णंतिकाज
मानान्रिपूनपि॥सपत्नीःप्राप्यतस्यब्धिंसिंधवोनगनिम्नगाः॥१०५॥
चिरादपिबछाकारोबलिनःसिद्धयेरिषु॥छंदानुवर्तिनोदुःसाध्याः

सुहृदोविमनीकृताः॥१०६॥मन्यसेरिचधःश्रेयान्प्रीतयेनाकिनामपि
॥पुराडाशंपशुजामिवमिवर्क्तुमलंतरां॥१०७॥क्षेमस्तेनामयस्तोमं
त्रायंजिक्षुर्जिघृक्षति॥शैकोवमंदरक्षुब्धक्षीरोदाभोधिवर्धना॥१०८॥
सहिष्येशीतमागांसिसुनोस्तेइतियत्वया॥प्रतिक्ष्यंतस्रोतीक्ष्णायेपि
त्वच्छ्रेप्रतिभूते॥१०९॥तीक्ष्णानांतुदाबुधिःकर्मशांतंप्रतापवत्॥नो
पितापिमनःसोमवागेकावाग्मिनःसतां॥११०॥स्वयंकृतप्रसादस्यत
स्याद्रोभानुमानिव॥समयावधिमप्राप्यनांतायालंभवानपि॥१११॥
रूपाःसत्यविदःस्तीर्थंध्वंतःप्राणिधयःपदं॥विदांकुर्वंतुमत्कृतास्त
लंविद्विषंदमसः॥११२॥अनुस्त्रापदंन्यासासद्भिःसन्निबंधना
॥इहाब्धिंविद्यवनोभातिराजनीतिरपस्पशा॥११३॥आज्ञातदोषैर्दी
षज्ञैस्तदुदूष्याक्षयवेतनैः॥क्षेद्याःशत्रोरपिव्यस्तशास्त्रानैःसामवाधि

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

कः ॥११४॥ उपेयिवांसि कक्षीरः ॥ पुरीमा जात शत्रवी ॥ राजन्यकमु
पायशैरेकार्थी नि चरैस्तव ॥११५॥ यदुक्तालविदोविपक्षमध्येस
हसंदधियूजोपिभूभुजस्युः ॥ बलिपुष्कुलादिवान्यपुवैः च
थगसमादिचिरेणभावितातेः ॥ ११६॥ सकलंचापलदोषसमुद्य
तश्चलितदुर्बलपक्षपरिग्रहः ॥ नवदुरासदवीर्यविभावसो रा
लक्षतालेभतामसुहृद्गणः ॥११७॥ इतिविशंकलितार्थी मोह
वीवाचेमेनामनुगतनयमार्गमर्गलांदुर्नयस्य जानेनमुदमुदस्तो
दुश्चेकैरधितोरकालनियतनिषण्णाश्रीभृतांसुभृद्वांसः ॥११८॥

इतिश्रीहिमुपालवधेमल्लकाव्येऽभ्यंकेसाधकतौमंत्रवर्णनंनाम
द्वितीयःसर्गः ॥२॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

[OrderDescription]
,CREATED=09.09.19 11:04
,TRANSFERRED=2019/09/09 at 11:08:20
,PAGES=9
,TYPE=STD
,NAME=S0001671
,Book Name=M-437-SHISHUPAL VADHAM
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection